

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: Verojaoston lausuntopyyntö 15.12.2022

Saamelaiskäräjät kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausunnon antamiseen valtiovarainvaliokunnan verojaostolle kaivosmineraaliveroa koskevasta hallituksen esityksestä.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ehdotus kaivosmineraaliveron käyttöön ottamisesta Suomessa on kannatettava ja tarpeellinen. Kaivosmineraalit ovat uusiutumattomia, ainutkertaisia luonnonvaroja, joiden maaperästä poistamisesta ei tällä hetkellä ole velvoitetta suorittaa yhteiskunnalle korvausta. Saamelaiskäräjät pitää kohtuullisena, että myös Suomessa kerran hyödynnettävissä olevista luonnonvaroista suoritetaan yhteiskunnalle korvaus.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lakiin ei tule säätää poikkeusta koskien nk. valtion mailla tapahtuvan kullanhuuhdonnan yhteydessä löydettyjä kaivosmineraaleja. Veropohja tulisi Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan määritellä siten, että veron piiriin tulevat kaikki Suomessa louhitut ja hyödynnetyt, myös kullanhuuhdonnan yhteydessä maasta poistetut kaivosmineraalit. Kulta kuuluu kaivoslain (621/2011) 2 §:ssä tarkoitettuihin kaivosmineraaleihin ja se on yhtä lailla ainutkertainen, kerran hyödynnettävissä oleva luonnonvara, kuin muutkin kaivoslaissa tarkoitetut kaivosmineraalit. Koneellista kullanhuuhdonta harjoitetaan Suomessa etupäässä saamelaiskäräjälain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetun saamelaisten kotiseutualueen herkässä ja erittäin hitaasti uusiutuvassa ympäristössä, jossa toiminta aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia niin luonnolle, vesistöille kuin saamelaisten edellytyksille harjoittaa alueella perinteisiä elinkeinojaan. Koneellinen kullanhuuhdonta on usein mittavaa toimintaa, jossa kaivajat käyttävät monin paikoin useita koneita ja ulkopuolista työvoimaa, ja kullanhuuhdonta-alueet muistuttavat pieniä kaivoksia. Kullanhuuhdonta-alue voidaan toiminnan lopettamisen jälkeen maisemoida, mutta alue ei koskaan ennallistu samanlaiseksi, kuin se oli ennen kullanhuuhdonnan aloittamista. Edellä mainituista syistä Saamelaiskäräjät katsoo kohtuulliseksi, että myös nk. valtion mailla kultaa kaivavat osallistuvat veronmaksuun ja kantavat siten osaltaan vastuuta kerran hyödynnettävissä olevien luonnonvarojen maasta poistamisesta.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan valtion tulee vielä harkita ehdotettujen metallimalmien ja kaivosmineraalien verotasojen kohtuullisuutta ja riittävyttä. Ehdotuksen mukaan kaikkien metallimalmien verotaso olisi kiinteä 0,6 prosentin osuus metallimalmin sisältämän metallin verotusarvosta. Muille kaivosmineraaleille verotaso olisi kiinteä 0,20 euroa malmitonnilta. Kansainvälisesti tarkasteltuna metallimalmien arvorajallit ovat alimmillaan noin 2–5 prosenttia, joten Suomeen esitetty verotaso on poikkeuksellisen alhainen. Verotasot ovat huomattavan alhaiset ottaen huomioon myös kaivosten kuluttamien luonnonvarojen arvon sekä sen, että kaivosmineraalit ovat

kerran hyödynnettävissä olevia luonnonvaroja. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan on kyseenalaista, voidaanko ehdotettuja verotasoa todella pitää kohtuullisina, kun niitä verrataan kansainvälisesti sellaisten maiden verotasoihin, joissa rojalteja peritään. Saamelaiskäräjät huomauttaa, että verotasot tulisi alusta asti määritellä kohtuullisiksi ja riittäviksi, koska tasojen nostaminen jälkeenpäin tulisi todennäköisesti olemaan haasteellista.

Saamelaiskäräjät toteaa lopuksi, että kaivostoiminta saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella ei ole saamelaisten, Euroopan unionin alueen ainoan alkuperäiskansan, näkökulmasta hyväksyttävää, eikä uusi vero myöskään tule lisäämään toiminnan hyväksyttävyyttä alueella. Kaivostoiminta ei sovi saamelaisten kotiseutualueen arktiseen ja hitaasti uusitutuvaan luontoon, jossa saamelaiset harjoittavat perustuslain 17.3 §:ssä turvattuja perinteisiä elinkeinojaan ja muita kulttuurinsa muotoja.

Merk.

Leo Aikio
II varapuheenjohtaja

Sarita Kämäräinen
lakimiessihteeri, ympäristö ja elinkeinot

Asiantuntijalausunnosta päätti II varapuheenjohtaja 9.1.2023.

Lisätietoja antaa ympäristö- ja elinkeinolakimiessihteeri Sarita Kämäräinen,
sarita.kamarainen@samediggi.fi, 010 839 3143.